

Александра А. Јанић<sup>1</sup>  
Универзитет у Нишу  
Филозофски факултет, Ниш

УДК 811.163.41'367.622.22  
Оригинални научни рад  
Примљен: 10. 9. 2012.

## КРИТЕРИЈУМИ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈУ ЛЕКСИКАЛИЗОВАНИХ ДЕМИНУТИВА У СРПСКОМЕ ЈЕЗИКУ<sup>2</sup>

*Сажетак:* Лексикализација је у раду посматрана као језичка универзалија која служи попуњавању лексичких празнина. Истраживање обухвата три аспекта: лексиколошки, творбени, семантички. Циљ рада је издвајање јасних критеријума за идентификовање лексикализованих деминутива у српском језику. Коришћени методи су корпусни, компонентни и контрастивни, а материјал је ексцерпиран из једнотомног и шестотомног Речника Матице српске и *Обратног речника српскога језика* Мирослава Николића, обухватајући примере попут: *бомбица* „колач“, *вртић* „обданиште“, *лопатица* „део тела“. Еквиваленти поменутих српских лексикализација у руском и енглеском представљају тест за проверавање лексикализованости. Значајни критеријуми за идентификацију лексикализованих деминутива су: дериваност речи, механизам метафоре, полисемичност одреднице у речнику, семантичке модификације, полисемичност термина.

*Кључне речи:* лексикализација деминутива, механизам метафоре, полисемија, српски језик.

### 1. Увод

Појава лексикализације је језичка универзалија, па је самим тим и лексикализација деминутива уобичајена за један језик. Она за последицу има попуњавање лексичких празнина коришћењем већ постојећих облика једног језика, што је уско повезано и са језичком економијом. Лексикализованим деминутивима бавили су се: Ирена Грицкат (1995), Иван Клајн (2003), Радмила Ђурић (2004), Бранка Тафра (2005), а ми смо проучавали појаву лексикализованих деминутива у српском језику и њихову класификацију<sup>3</sup> (Јанић 2011). Досадашња истраживања нису исцрпла тему лексикализација и лексикализованих деминутива, тако да је остављено још доста простора за њихово проучавање и појашњавање.

Предмет овога рада јесте издвајање критеријума на основу којих се групише класа лексикализованих деминутива, са посебним освртом на суфиксе, променну архисеме, метафору, појаву полисемије (како у оквиру одреднице у речнику тако и код лексикализованих значења) и на акценат. С обзиром на то да доми-

<sup>1</sup> aleksandra.janic@filfak.ni.ac.rs

<sup>2</sup> Рад је излаган на 4. научно-стручном скупу *Студенти у сусрет науци* са међународним учешћем, одржаном у Бањалуци од 23. до 25. новембра 2011.

<sup>3</sup> Реферат на тему „О лексикализованим деминутивима у српском језику“ излагали смо у Београду 6. 5. 2011. на међународном научном скупу младих филолога *СтуЛиКон*.

нирају именички деминутиви, највише пажње ћемо посветити њима. Методи коришћени у раду су: корпусни, компоненцијални и контрастивни.<sup>4</sup>

Грађу смо ексцерпирали из једнотомног Матичиног *Речника српскога језика*, шестотомног *Речника српскохрватскога књижевног језика* и из *Обратног речника српскога језика* Мирослава Николића, а анализиране примере сматрамо репрезентативним.

Главни циљ овога рада је да ближе објаснимо саму појаву лексикализације именичких деминутива, и то са различитих аспеката: лексиколошког, творбеног и семантичког. Оно што може бити посебно корисно јесте олакшавање идентификације лексикализованих деминутива у српскоме језику издвајањем јасних критеријума, па се овај рад може посматрати и као увод у израду речника лексикализованих именичких деминутива, или, још шире, лексикализованих деминутива.

## 2. Теоријско одређење

Да би се детаљније могло говорити о лексикализованим деминутивима, о начину њихове лексикализације, критеријумима који помажу њиховој идентификацији и сл., прво ћемо дефинисати појмове лексикализација и деминутив.

Лексикализација се дефинише као „*semantički proces kojim od oblika riječi i leksičkih skupina nastaju nove leksičke jedinice kojima se popunjava leksički fond*“ (Тафра 2005: 115)<sup>5</sup>. Семантички гледано, процес лексикализације лексикализованом облику „повећава семантичку сложеност, додајући семантичке компоненте да би њено значење било што специфичније“ (Браун и др. 2005: 3783).

Под термином деминутив подразумева се „морфолошка категорија која у основи означава умањење из којег произилазе различите модификације значења које се остварују у зависности од контекста“ (Ђурић 2004: 147). Многи деминутивни облици представљају „идиоматизоване лексеме, само формално у вези са деминутивима“ (Ђурић 2004: 159), што се и односи на лексикализоване деминутиве.

У српскоме језику највећи број деминутива спада у именице<sup>6</sup>, а у овоме раду управо ће оне као доминантни облици лексикализованих деминутива и бити предмет анализе. Малобројне су лексикализације деминутивних облика других врста речи, попут глагола *копкати*<sup>7</sup>, *каскати*<sup>8</sup>. Као илустрацију за лексикализацију недеминутивног глагола, односно глаголског облика, наводимо

<sup>4</sup> Корпусни метод коришћен је при ексцерпирању грађе, компоненцијална анализа приликом објашњавања лексикализованих значења, а контрастивни метод приликом упоређивања лексикализованих деминутива у српскоме језику и њихових преводних еквивалената у руском и енглеском.

<sup>5</sup> Више о лексикализацијама видети у раду Бранке Тафре „Лексикализација као лексиколошки и лексикографски проблем“ (Тафра 2005: 115–123).

<sup>6</sup> Ирена Грицкат (1995: 3) наводи да су различите врсте речи подложне деминутивизацији, и то са становишта различитих димензија: просторне код именица (*кућица*), квалитативне/интензитетске код придева (*лепушкаст*), временске и квалитативне код глагола (*радуцкати*).

<sup>7</sup> *Копкати* (некога), у значењу „бити обузет осећањем радозналости, знатижељом“, „изазивати у некоме немир, узнемиравати“, „подстицати, наводити на нешто“ (РСЈ 2007, s. v. *копкати*).

<sup>8</sup> У значењу „следити некога подражавајући га, угледајући се“ (РСЈ 2007, s. v. *каскати*).

пример лексикализације облика радног глаголског придева глагола *бити* у раставни везник *било*, што илуструје тврдњу Бранке Тафре да се лексикализација посматра као „повијесни процес семантичких промјена које доводе с једне стране до осамосталјивања појединога облика, а с друге након демотивације до изједначавања лексичке skupine с ријечју“ (Тафра 2005: 117).

У језику постоји тенденција ка лексикализацијама, а поготово је честа у случајевима када између лексикализованог и нелексикализованог значења има метафоричке повезаности. Штавише, могуће је издвајање различитих лексикализованих значења истог облика. Свакако је у лексиколошком смислу економичније него преузимање/грађење нових речи за баш свако ново значење.

### 3. Грађа

Посматрајући лексикум као отворен систем, корпус који ћемо издвојити у овоме раду представља само почетак истраживања, јер нисмо тежили томе да представимо све примере. Они лексикализовани именички деминутиви које смо издвојили смаграмо репрезентативним. Послужили су нам као темељ за истраживање, за прецизну и лакшу идентификацију лексикализованих деминутива уопште, а посебан нагласак је на сличностима које их повезују чинећи их хомогеном групом. Све то представља и почетне кораке ка изради речника лексикализованих деминутива.

При навођењу грађе нећемо посебно издвајати у коликој је мери извршена лексикализација<sup>9</sup> (в. Јанић 2011) у сваком од примера, али навешћемо науку/дисциплину/област којој припадају, односно за коју се везују:

У медицини:

*бабица,*  
*гљивице,*  
*јабучица,*  
*јагодица,*  
*језичак,*  
*козице,*  
*круница,*  
*лопатица,*  
*марамница,*  
*постељница,*  
*ресица,*  
*чашица,*  
*чепић* итд.<sup>10</sup>

<sup>9</sup> Понекад је оштру границу између степена лексикализованости немогуће поставити (в. Јанић 2011).

<sup>10</sup> Треба нагласити да код неких примера из корпуса поред деминутивног има и нијансе хипокористичног значења.

У техници:

*бубица,  
жабица,  
папучица,  
свећица,  
чепић,  
четкица* итд.

У биологији:

*жабица,  
каранфилић,  
кобилица,  
козица/-е,  
кошуљица,  
окце,  
папучица,  
репица,  
свећица* итд.

Затим и:

*аутић,  
бабица,  
бомбица,  
братић,  
вртић,  
жабица,  
језичак,  
јелкица,  
књижица,  
креветац,  
колица,  
корпице,  
пахуљице,  
погачица,  
стрелица,  
школице<sup>11</sup>* итд.

#### 4. Критеријуми за идентификацију лексикализованих деминутива у српскоме језику

Критеријуми значајни за идентификацију лексикализованих деминутива које смо применили при идентификацији ексцерпираних примера су: дериви-

---

<sup>11</sup> Изузевши термине, већина наведених примера повезана је са свакодневним животом, било да су у питању храна, дечје играчке, опрема или пак нешто друго.

раност речи,<sup>12</sup> механизам метафоре, полисемичност одреднице у речнику, семантичке модификације, полисемичност термина, (углавном) кратак акценат на првом слогу, а као својеврстан тест лексикализованости посматраћемо њихове преводне еквиваленте у енглеском и руском језику. О сваком ће бити више речи у наставку рада.

#### 4.1. Суфикси лексикализованих деминутива

Најосновнији и најважнији критеријуми за идентификацију лексикализованих деминутива јесу да је реч изведена деминутивним суфиксом и да је у њој при лексикализацији извршена семантичка модификација. Најпродуктивнији деминутивни суфикс код лексикализација именичких деминутива и истовремено најмање маркиран јесте *-ица*, а њиме су изведени следећи лексикализовани деминутиви: *бабица*, *бубица*, *жабица*, *јабучица*, *јагодица*, *јелкица*, *књижица*, *кобилица*, *козица*, *колица*, *кошуљица*, *круница*, *лопатица*, *марамница*, *папучица*, *постељица*, *ресица*, *свећица*, *чашица*, *четкица*;<sup>13</sup> а мање фреквентни су следећи суфикси: *-ак* (*језичак*), *-ац* (*креветац*), *-це* (*окце*), *-ић* (*братић*, *каранфилић*, *четић*)<sup>14</sup> и сл.

#### 4.2. Семантика и механизам метафоре

У односу на архисему, у лексикализованом деминутиву при процесу метафоризације присутно је одређено померање значења, а лексема у деминутивном облику као једно од својих значења задржава и оно деминутивно, које се у речницима и прво наводи.

Као репрезентативни пример узећемо лексикализацију *јагодица*, која има следећа значења: „истурени део на лицу испод очију“ [1], „месно задебљање на врховима прстију“ [2]<sup>15</sup> (РСЈ 2007, s. v. *јагодица*). На овом примеру видимо да је одредница *јагодица* полисемична, да поред деминутивног значења „мала јагода“ има и два лексикализована значења, која су у метафоричкој вези са основним значењем. Јагодице, било на прстима, било на лицу, одликују се испупченошћу, односно „истуреношћу“, како се наводи у *Речнику Матице српске* из 2007. године. Поред тога, нелексикализовано и лексикализовано значење повезујемо и по боји, па је чест синтагматски спој румене јагодице [1]. Потврду за лексикализованост ових значења проналазимо у чињеници да јагодице [1, 2] имају сви: бебе, деца, мршави и људи крупније грађе, па оне могу чак бити и веће од мале јагоде.

Механизам метафоре и померање, проширивање и мењање значења показујемо и на примеру лексикализације *лопатица*. Ова одредница поред демину-

<sup>12</sup> Постоји тенденција ка лексикализовању именичких деминутива, а у наставку рада биће наведени и анализирани само ти примери, при чему критеријуми важе и за друге врсте речи.

<sup>13</sup> Групи деминутива изведених овим суфиксом додајемо и оне који су лексикализовани у граматичком облику множине, као што су: *гљивице*, *козице*, *пахуљице*, *школице* и сл.

<sup>14</sup> Наведени суфикси којима су изведени ови деминутивни облици посматрани су са синхронијског становишта. Са друге стране, историјски гледано, и облик *парче* некада је био деминутив – изведен суфиксом *-че*. Овај облик је данас лексикализован и више се у њему уопште не осећа деминутивно значење.

<sup>15</sup> Ознаке [1] и [2] додајемо да бисмо лакше упућивали на ова два лексикализована значења.

тивног значења, које, како смо већ навели, анализирани деминутивни облици задржавају, има и лексикализована значења: „издубљена дашчица, плочица, перо на воденичком колу, на воденим турбинама и сл. у коју удара вода; опште део турбине (водене, парне, гасне) који прима кинетичку енергију струјања, претварајући је у обртно кретање“ [1], „пљосната троугласта кост на задњој страни грудног коша, scapula, плећка“ [2] (РСЈ 2007, s. v. *лопатица*). Повезаност основног значења деминутива *лопатица* и његовог лексикализованог значења огледа се у померању значења и метафори, као и у свим осталим примерима. Пошто је ова лексикализација полисемична, са другачијим померањем значења, оба значења ћемо посматрати посебно.

Лексикализација *лопатица* у значењу [1] повезана је са основним значењем лексеме *лопата/лопатица*. Повезаност је у спољашњем облику, јер се и лопата дефинише као „пљосната метална (ређе дрвена) алатка с дугом облом дрвеном држалицом, која служи за пребацивање, пресипање растреситих, сипких и сл. материјала“ (РСЈ 2007, s. v. *лопата*), са изузетком дршке. Ипак, намена лопатице није „пребацивање материјала“, већ примање кинетичке енергије струјања и њено претварање у обртно кретање.

Са друге стране, значење термина *лопатица* у анатомији [2] настало је првенствено повезивањем са основним значењем по сличности облика, при чему је доминантна особина „пљоснатост“, док им се функција и материјал од кога су састављени разликују.

У примерима *бомбица* и *погачица*, који имају по једно лексикализовано значење, механизам метафоре пре свега се огледа у сличности по облику. Тако су, на пример, чоколадне бомбице (чест је овакав синтагматски спој) округле, лоптасте као што су и бомбе/бомбице, али се разликују по функцији: за јело су. Погачице означавају посебну врсту пецива, самим тим састав теста им се разликује од онога за погаче, али повезује их сличност по облику: округле су и пљоснате.

Механизам метафоре доприноси полисемичности лексикализованих деминутива. Као што се и видело у детаљније анализираним примерима посматрајући њихова значења, закључујемо да управо повезаност по сличности омогућава лексикализацију. Притом се тако попуњавају и лексичке празнине у различитим наукама/областима, па су лексикализовани деминутиви врло често термини.

### 4.3. Полисемични лексикализовани деминутиви

Као критеријум који доприноси лакшој идентификацији лексикализованих деминутива у српском језику издвојили смо и полисемичност када су у питању термини у различитим наукама/дисциплинама/областима, па исти лексикализовани облик у свакој од њих има различито значење.

Као илустрацију полисемичности лексикализација које су истовремено термини у више области, наводимо четири примера: *бабица*, *жабица*, *кобилица*, *козица/-е*. Сви они поред деминутивног значења имају и бар два лексикализована, и то у различитим сферама живота.

Деминутив *бабица* има два лексикализована значења. Прво је у области медицине и подразумева занимање „акушер“, односно означава „стручно оспособљену жену која помаже при порођају и негује породиљу и новорођенче“, а

друго означава део алата / алат: „маљ машинског бата“, „мали наковањ на коме се откива коса“ (РСЈ 2007, s. v. *бабица*).

Као лексикализовани деминутив, именица *жабица* такође је полисемична и означава: „врсту примитивне ракете која одскаче од земље и прашти“, „метално лежиште за осовину (на вратима и сл.), шарку“, „петљу, закачку на обући“, „украс на дршци пиштоља“, „доњи, истурени део коњског копита“, „врсту кактуса“ (РСЈ 2007, s. v. *жабица*), а у облику множине „бацање пљоснатог каменчића по мирној површини воде да неколико пута одскочи“ (РМС 1967, s. v. *жабица*). Склоност овог деминутивног облика ка продуктивности у погледу лексикализовања у различитим областима огледа се у особинама које одликују основни појам и са којим се лексикализована значења могу повезати, дакле, у механизму метафоре.

Као лексикализација, *кобилица* такође има врло продуктиван механизам метафоре, који резултира следећим значењима – у зоологији: „врста скакавца који уништава усеве“, у анатомији: „грудна кост у кокошке и других птица, јадац“, у бродарству: „уздужна темељна греда која учвршћује средину бродског дна“, у ботаници: „два доња срасла листића код лептирасте крунице цвета“, у грађевини: „назив за разне гредице, полуге, спојнице, ослонце“ (РСЈ 2007, s. v. *кобилица*), а користи се и у музичком жаргону: „дрвени подметач испод струна на гудачким инструментима“ (РМС 1967, s. v. *кобилица*)

Деминутив *козица* као лексикализација има два значења. У зоологији је то термин за „неке врсте морских ракова из подреда *Natantia*“, а у множинском облику у медицини означава „оспице на кожи, богиње“ (РСЈ 2007, s. v. *козица*).

Деминутив *папучица* има више лексикализованих значења. У *Речнику српскога језика* наводи се само једно: „полуга за покретање неког механизма ногом, педала“ (РСЈ 2007, s. v. *папучица*). Међутим, ова лексема је полисемична. У ботаници означава врсту биљке, тзв. (Госпину) папучицу, а у зоологији је други назив за парамецијум, врсту трепљара.<sup>16</sup>

Изразита полисемичност наведених примера важна је за израду будућег речника лексикализованих деминутива (и лексикализација уопште), пошто ће свакако бити неопходно навести, ако не баш сва њихова значења, онда бар што више њих. У зависности од тога у ком степену је извршена лексикализација у *Речнику српскога језика* у издању Матице српске из 2007. године не наводе се ни сви примери лексикализованих деминутива, нити сва њихова значења.<sup>17</sup>

#### 4.4. Акцент лексикализованих деминутива

Међу особинама које карактеришу лексикализоване деминутиве налази се и акценат. Доминантно је акцензован први слог ових лексикализација, а он у тим случајевима тежи томе да буде кратак. Поменуто карактеристику посебно

<sup>16</sup> У РМС из 1971. године наводе се значења у ботаници и зоологији, али не и значење полуге за покретање неког механизма.

<sup>17</sup> На пример, значење лексеме *кобилица* у музичком жаргону није посебно наведено, а лексема *бубица* не постоји у лексикализованом значењу (у сфери технике: „мала бежична или жична слушалица; мали бежични или жични микрофон“), нити *јелкица* (у значењу „пљоснати мали освеживач простора који се обично закачи на ретровизор у аутомобилу, а може имати облик јелке или пак неки други“) и сл.

истичемо у оним примерима у којима се основни, недеминутивни облик разликује по квантитету од оног у деминутивном лексикализованом облику.

Посматрајући лексикализације које смо већ навели, издвојићемо оне са акцентованим првим слогом, и то са краткосилазним акцентом: *бабица*, *братић*, *бубица*, *гљивице*, *жабица*, *јабучица*, *јагодица*, *књижица*, *круница*, *чашица*, *четкица*, *школице*; и краткоузлазним: *аутић*,<sup>18</sup> *вртић*, *кобилица*, *козице*, *кошуљица*, *лопатица*, *марамица*, *погачица*, *папучица*, *постељица*, *ресица*, *свећица*, *стрелица*, *ченић* итд. Изузетак су малобројни примери у којима је дуг акценат на пенултими: *језичак*, *колица*, *креветац* (дугоузлазни) или пак кратак: *каранфилић* (краткоузлазни).

Лексикализације изведене суфиксом *-ица* доминантно имају кратак акценат на првом слогу. Краћење у односу на основни облик постоји у примерима: *ресица* (у односу на реч *реса* – од дугоузлазног у краткоузлазни), *свећица*, *стрелица*, *школице* – све оне имају кратак акценат као лексикализације, док реч у основном, недеминутивном облику имају дуг акценат.

#### 4.5. Тест за лексикализоване деминутиве

Својеврстан и вероватно најбољи и најлакши тест за то да ли је одређени деминутивни облик лексикализован или не јесте превод на неки други језик. У случају да он јесте лексикализован, превод у односу на изворни деминутив никада није буквалан (нема деминутивно значење). Ми смо изабрали да неке репрезентативне примере преведемо на руски и на енглески језик.

За сваки од изабраних лексикализованих деминутива навешћемо и његов еквивалент у руском и енглеском језику: *бабица* (рус. *акушерка*, енгл. *midwife*, *accoucheuse*), *бомбица* (рус. *шоколадные конфетки*, енгл. *a small chocolate cake*), *вртић* (рус. *детский сад*, енгл. *kindergarten*)<sup>19</sup>, *јагодица* (рус. *скула*, енгл. *cheekbone*), *јелкица* (рус. *освежитель воздуха*, енгл. *air refresher*), *каранфилић* (рус. *гвоздика*, енгл. *clove*), *кобилица* (на броду) – (рус. *киль*, енгл. *centerboard*), *колица* (рус. *детская коляска*, енгл. *pram*), *кошуљица* (рус. *змеиная кожа*, енгл. *skin*), *козице* (рус. *оспа*, енгл. *smallpox*), *креветац* (рус. *детская кроватка*, енгл. *crib*), *лопатица* (рус. *лопатка*, енгл. *shoulder blade*), (плућна) *марамица* (рус. *плевра*, енгл. *pleura*), *погачица* (рус. *коржик*, енгл. *bagel*), *постељица* (рус. *плацента*, енгл. *placenta*), *ресица* (рус. *язычок*, енгл. *uvula*), *свећица* (рус. *свеча зажигания*, енгл. *spark plug*), *стрелица* (рус. *стрелка*, енгл. *pointer*), *чашица* (рус. *коленная чашечка*, енгл. *кнеесар*, *patella*), *ченић* (рус. *суппозиторий*, енгл. *suppository*), *школице* (рус. *классики*, енгл. *hopscotch*).

## 5. Закључак

Критеријуми значајни за идентификацију лексикализованих деминутива су: дерививаност речи,<sup>20</sup> механизам метафоре, полисемичност одреднице у речни-

<sup>18</sup> Акценат је на прелазном гласу, тзв. *глајду*.

<sup>19</sup> У многим језицима се заиста каже *дечији врт*, али то је због тога што је у питању калк.

<sup>20</sup> Постоји тенденција ка лексикализовању именичких деминутива.



ку, семантичке модификације, полисемичност термина, (доминантно) кратак акценат на првом слогу. На основу наведених критеријума издвојили смо четрдесетак лексикализација. Посебан критеријум за њихову идентификацију био је и превод на страни језик (руски као словенски и енглески као несловенски).

Творбени модел лексикализованих деминутива био је деривација, и то следећим суфиксима: *-ица* (најпродуктивнији), *-ић*, *-ац*, *-це*. Показали смо и то да продуктивност механизма метафоре зависи првенствено од сличности (по облику, изгледу, функцији и сл.) између онога што означава основни, недеминутивни облик и лексикализовани деминутив, што је уско повезано са појавом полисемичности лексикализација и попуњавањем лексичких празнина. Велики број лексикализација заправо су термини, при чему има и полисемичних – постоје у више наука/дисциплина/области, а значење им се разликује у свакој од њих.

На основу наведених закључака, после јасно дефинисаних критеријума за идентификацију лексикализованих деминутива, даља истраживања на ову тему биће олакшана, што ће омогућити и израду речника лексикализованих деминутива у српском језику или, још шире, лексикализација уопште.

## Литература

- Браун и др. 2005: К. Brown (ed.) et al., *Encyclopedia of Language and Linguistics*, 2nd edition, Oxford: Elsevier.
- Грицкат 1995: И. Грицкат, О неким особеностима деминуције, у: *Јужнословенски филолог*, LI, Београд, 1–30.
- Ђурић 2004: Р. Ђурић, Деминутивни суфикси у српском и њихови преводни еквиваленти у енглеском језику, у: *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 47/1-2, Нови Сад, 147–164.
- Јанић 2011: А. Јанић, О лексикализованим деминутивима у српском језику, рукопис, Ниш: Филозофски факултет у Нишу.
- Клајн 2003: И. Клајн, *Творба речи у српском језику*, књ. II, Београд – Нови Сад: Институт за српски језик САНУ, Завод за уџбенике и наставна средства – Матица српска.
- Николић 2000: М. Николић, *Обратни речник српскога језика*, Матица српска – Институт за српски језик САНУ, Нови Сад – Београд.
- РМС 1967–1976: *Речник српскохрватскога књижевног језика*, књ. 1–3, Нови Сад: Матица српска, Матица хрватска, књ. 4–6.
- РСЈ 2007: *Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска.
- Тафра 2005: Branka Tafra, *Leksikalizacija kao leksikološki i leksikografski problem*, у: *Od riječi do rječnika*, Zagreb: Školska knjiga, 115–123.

## CRITERIA FOR IDENTIFICATION OF LEXICALIZED DIMINUTIVES IN THE SERBIAN LANGUAGE

### Summary

Lexicalization is seen as a linguistic universal engaged in filling lexical gaps. The aim of this work is making it easier to identify lexicalized diminutives in the Serbian language by clear criteria, located in three domains: lexicological, derivational and semantic. Corpus, analytical and contrastive methods are used, and material that forms the initial corpus (more than forty derived nouns, most often with the accent on the first syllable) is excerpted from two dictionaries: *Rečnik srpskoga jezika* (Matica srpska, 2007) and *Obratni rečnik srpskoga jezika* by Miroslav Nikolić. Equivalents of Serbian diminutives in Russian (Slavic) and English (non-Slavic language) are used as a test for checking whether a particular form is lexicalized or not, on a par with the mechanism of metaphor. After analyzing examples like *bombica* 'bomb.Dim' (a small chocolate cake), *krevetac* 'bed.Dim' (crib), *lopatica* 'shovel.Dim' (shoulder blade), *vrtić* 'garden.Dim' (kindergarten), we have also highlighted different diminutive suffixes. A lexicalized diminutive can have more meanings when it belongs to a terminology (*kobilica* 'mare.Dim' – in anatomy: “wishbone”, in zoology: “grasshopper species that destroys the crops”, in botany: “the two lower leaves fused with butterfly flower crowns” etc.). Based on these findings, with clearly defined criteria for identifying the lexicalized diminutives, further research on lexicalization will be facilitated to a large extent.

*Keywords:* lexicalization of diminutives, mechanism of metaphor, polysemy, the Serbian language.